

Spis treści

Wykaz skrótów	13
Akty prawne	13
Periodyki	15
Inne	15
Wstęp	17
Rozdział I	
Stanowienie prawa przez ustawodawcę i kontrola konstytucyjności prawa. Wykładnia prawa	21
Uwagi ogólne	21
I. Swoboda stanowienia prawa przez ustawodawcę	22
1. Autonomia stanowienia prawa (swoboda) przez ustawodawcę	22
2. Swoboda ustawodawcy i zasada równości	23
3. Proceduralne wymagania zasady demokratycznego państwa prawnego i względna swoboda władzy podatkowej	25
4. Swoboda ustawodawcy i ingerencja w prawo własności	30
5. Swoboda rozwiązań ustawowych z zakresu polityki kryminalnej	32
6. Swoboda stanowienia prawa z zastosowaniem techniki odesłania	35
7. Swoboda parlamentu i Trybunał jako „ustawodawca negatywny”	38
II. Trybunał Konstytucyjny	39
1. Zakres kompetencji jurysdykcyjnych TK. Rozumienie i znaczenie kontroli konstytucyjności	39
2. Akty normatywne stanowiące podstawę i przedmiot kontroli TK	51
2.1. Konstytucyjne wzorce kontroli	51
2.2. Umowa międzynarodowa jako podstawa kontroli TK	57

2.3. Akty normatywne podlegające i niepodlegające badaniu TK	61
3. Obowiązywanie aktu normatywnego poddanego kontroli Trybunału ⁴⁷	69
3.1. Obowiązywanie aktu normatywnego kontrolowanego w trybie pytania prawnego	69
3.2. Obowiązywanie aktu normatywnego kontrolowanego w trybie skargi konstytucyjnej	72
4. Warunki formalne wniosku kierowanego do TK i ich badanie	79
5. Legitymacja procesowa do wszczęcia sprawy przed TK	86
5.1. Legitymacja organów stanowiących samorządu terytorialnego	89
5.2. Legitymacja organów związków zawodowych oraz ogólnokrajowych władz organizacji pracodawców i organizacji zawodowych	96
6. Zbędność orzekania. Problem <i>res iudicata</i> i orzekanie. Zmiana aktu normatywnego i dopuszczalność wydania wyroku	103
7. Skarga konstytucyjna	110
7.1. Przesłanki skargi konstytucyjnej	110
7.2. Podstawa skargi konstytucyjnej	113
7.3. Przedmiot skargi konstytucyjnej	124
7.4. Zakres podmiotowy skargi konstytucyjnej	126
7.5. Rozumienie orzeczenia stanowiącego przesłankę skargi konstytucyjnej	129
7.6. Ostateczność orzeczenia jako przesłanka skargi konstytucyjnej	131
7.7. Związanie TK granicami skargi konstytucyjnej. Rola RPO	141
7.8. Wymóg złożenia skargi konstytucyjnej w terminie	142
8. Pytanie prawne	142
9. Kontrola prewencyjna	151
10. Odsunięcie w czasie terminu utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego w rezultacie odsunięcia w czasie wejścia w życie wyroku	152
11. Skutki orzeczenia niekonstytucyjności	156
12. Luka prawna wymagająca usunięcia i postanowienie sygnalizacyjne TK	170
13. Wykładnia wyroku TK. Znaczenie takiej wykładni	173
14. Założenia orzecznictwa TK i technika ustalania norm	178
14.1. Domniemanie konstytucyjności zakwestionowanej normy ...	178

14.2. Wykładnia ustawy w zgodzie z Konstytucją i wyroki interpretacyjne	179
14.3. Reguły wykładni i derogacji	190

Rozdział II

Podstawowe zasady ustrojowe	193
1. Dobro wspólne obywateli	193
2. Ogólna zasada państwa prawnego	195
3. Zasada zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa	201
4. Zasada bezpieczeństwa prawnego	211
5. Zasada ochrony praw nabytych. Ograniczenie ochrony	212
6. Zasada ochrony interesów w toku	223
7. Nakaz zachowania odpowiedniej <i>vacatio legis</i>	227
8. Zasada niedziałania prawa wstecz	230
9. Zasada zakazu dokonywania zmian obciążeń podatkowych w ciągu roku podatkowego i nakaz dokonywania i ogłaszania tych zmian w roku poprzednim	236
10. Zasada określoności przepisów prawa	237
11. Zakaz nadmiernej ingerencji ustawodawcy i stanowienia prawa zaskakującego i nieprzewidywalnego dla jego adresatów	258
12. Zasada trwałości wyroków	260
13. Zasada wykonywania wyroków sądowych	261
14. Zasada <i>ne bis in idem</i>	263
15. Zasada sprawiedliwości społecznej	266
16. Zasada legalizmu	286
17. Zasada praworządności formalnej	288
18. Zasada bezpośredniego stosowania Konstytucji	288
19. Zasada podziału władzy	293
20. Tworzenie i działanie samorządów	294
21. Zasada dobra rodziny	298
22. Siły zbrojne	299

Rozdział III

Spółeczna gospodarka rynkowa, wolność działalności gospodarczej, własność i dziedziczenie	302
1. Spółeczna gospodarka rynkowa	302
2. Ustrojowa zasada własności i prawo własności (art. 21 i 64)	313
2.1. Uwagi ogólne	313
2.2. Prawo i zasada własności	313

2.3. Rozumienie własności, jej ochrona i naruszenie własności	314
2.4. Wykładnia konstytucyjnego prawa własności i jego ograniczeń	336
2.5. Zasada równości ochrony własności	342
2.6. Zakres podmiotowy ochrony własności	350
2.7. Własność publiczna i swoboda ustawodawcy przekazywania jej	351
2.8. Przesłanki ograniczenia prawa własności	352
3. Wywłaszczenie	360
4. Zasada ochrony prawa dziedziczenia	364
5. Zasada wolności gospodarczej	377

Rozdział IV

Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela	384
1. Uwagi ogólne	384
2. Koncepcja „istoty” praw i wolności	385
3. Zasada poszanowania i ochrony godności człowieka	386
4. Zasada ochrony prawnej wolności człowieka	389
5. Przesłanki dopuszczalności ograniczeń korzystania z konstytucyjnych wolności i praw	390
6. Zasada proporcjonalności	396
7. Ustawowe ograniczenia praw i wolności	418
8. Wymóg ustanawiania ograniczeń tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla realizacji określonych wartości	419
9. Zasada prawa do życia	423
10. Nietykalność osobista i wolność osobista	427
11. Zasady odpowiedzialności karnej	431
12. Prawo do obrony	435
13. Domniemanie niewinności	437
14. Zasady wyłączności ustawy i sądu w sprawach o przepadek rzeczy	459
15. Prawo do ochrony życia prywatnego	461
16. Zasada ochrony tajemnicy korespondencji	465
17. Zasada prawa do zachowania w tajemnicy informacji dotyczącej własnej osoby (autonomia informacyjna)	468
18. Wolność poruszania się po terytorium RP i wyboru miejsca zamieszkania i pobytu	471
19. Wolność zgromadzeń	479
20. Prawo obywatela ubiegania się o przyjęcie do służby publicznej	483

21. Obywatelskie prawo do informacji o osobach pełniących funkcje publiczne	490
22. Prawo do referendum i wybierania	500
23. Wolność pracy	502
24. Prawo do zabezpieczenia społecznego	514
25. Prawo do ochrony zdrowia	521
26. Pomoc niepełnosprawnym	523
27. Dostęp do wykształcenia	524
28. Ochrona dobra rodziny	532
29. Zasada ochrony praw dziecka	534
30. Sprzyjanie zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych obywateli	535
31. Ochrona konsumentów i użytkowników przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi	542
32. Odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie funkcjonariusza państwowego przy wykonywaniu powierzonej mu czynności	543
33. Obowiązek przestrzegania prawa	552
34. Obowiązek obywateli ponoszenia świadczeń publicznych	552
35. Obrona ojczyzny	566
36. Korzystanie z konstytucyjnych wolności i praw	567

Rozdział V

Zasada równości	570
1. Uwagi wprowadzające	570
2. Rozumienie ogólne zasady równości	570
3. Zasada równości a bezpośrednie źródło konstytucyjnych praw podmiotowych	576
4. Zakres podmiotowy zasady równości	577
5. Kryterium uzasadniające zróżnicowanie adresatów	581
6. Pojęcie dyskryminacji	582
7. Zasada równości a międzynarodowe regulacje dotyczące praw człowieka	584
8. Zasada równości w prawie socjalnym	584
9. Zasada równości i prawa kulturalne	598
10. Zasada równości i prawo daninowe	600
11. Zasada równości i prawo spółdzielcze	619
12. Zasada równości w obszarze prawa gospodarczego	624
13. Zasada równości w prawie administracyjnym	630
14. Zasada równości w prawie samorządowym	638

15. Zasada równości w prawie lustracyjnym	642
16. Stosowanie właściwej procedury służącej równej ochronie określonych praw i interesów obywateli. Zasada prawa do sądu i równość	647
17. Zasada równości w prawie parlamentarnym	658
18. Równouprawnienie kobiet i mężczyzn w sprawach z zakresu prawa pracy	659

Rozdział VI

Zasada i wolność zrzeszania się	664
1. Uwagi ogólne	664
2. Wolność zrzeszania się w partie polityczne	664
3. Wolność zrzeszania się w spółdzielnie	703
4. Wolność tworzenia i działania związków zawodowych	708

Rozdział VII

Prawo do sądu i kontrola instancyjna orzeczeń	723
1. Uwagi wprowadzające	723
2. Prawo do sądu	723
3. Zakaz zamknięcia drogi sądowej	759
4. Zasada drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw i zasada instancyjności postępowania	764
5. Zasada dwuinstancyjności postępowania	787
6. Zasada ustawowej regulacji sądowej	789

Rozdział VIII

System źródeł prawa	791
1. Termin „źródła prawa”	791
2. Rozumienie prawa i system prawa	792
3. System źródeł prawa w Konstytucji i jego „zamknięty” charakter	794
4. Relacja: ustawa — akt podustawowy	796
5. Upoważnienie ustawowe i wymagania, którym muszą odpowiadać rozporządzenia	800
6. Zakaz subdelegacji	829
7. Prawo miejscowe powszechnie obowiązujące	833
8. Akty prawa wewnętrznego	836
9. Utrata mocy wiążącej aktu wykonawczego w następstwie uznania niekonstytucyjności upoważnienia ustawowego	844

Rozdział IX

Sejm i Senat	848
1. Uwagi wprowadzające	848
2. Zasada <i>incompatibilitas</i> (zakaz łączenia mandatu parlamentarnego z określonymi funkcjami i stanowiskami publicznymi)	849
3. Immunitet parlamentarny	852
4. Zasada autonomii regulaminowej parlamentu	859
5. Udział Senatu w procesie legislacyjnym. Zakres poprawek Senatu do ustawy uchwalonej przez Sejm	861

Rozdział X

Rada Ministrów i administracja rządowa	909
1. Uwagi wprowadzające	909
2. Odpowiedzialność członków Rady Ministrów przed Trybunałem Stanu	909

Rozdział XI

Samorząd Terytorialny	914
1. Uwagi wprowadzające	914
2. Zakres zadań publicznych samorządu terytorialnego	915
3. Samodzielność jednostek samorządu terytorialnego i jej ochrona	923
4. Zasada samodzielności samorządu terytorialnego oraz zadania własne i zlecone. Formalna gwarancja samodzielności	932
5. Samodzielność finansowa jednostek samorządu terytorialnego	937
6. Prawo jednostki samorządu terytorialnego do ustalania wysokości podatków i opłat lokalnych	947
7. Zmiana granic jednostek samorządu terytorialnego	958

Rozdział XII

Sądy i trybunały	963
1. Uwagi wprowadzające	963
2. Godność urzędu sędziego	964
3. Odpowiedzialność przed Trybunałem Stanu	968

Rozdział XIII

Organy kontroli państwowej i ochrony prawa	979
1. Uwagi ogólne	979
2. Rzecznik Praw Obywatelskich	979

Rozdział XIV

Finanse publiczne	982
1. Uwagi ogólne	982
2. Równowaga budżetowa i stan finansów publicznych jako wartości konstytucyjne	983
3. Zasada władztwa państwa	985
4. Zasada wyłączności ustawowej w sferze prawa daninowego. Elementy i tryb regulacji podatkowej	985
5. Ponoszenie obowiązków podatkowych	997
6. Nakaz kształtowania dochodów państwa. Zapewnienie równowagi budżetowej. Swoboda ustawodawcy kształtowania polityki podatkowej	998
7. Zasada zupełności unormowania w prawie podatkowym	999
8. Narodowy Bank Polski	999

Rozdział XV

Stany nadzwyczajne	1006
1. Uwagi ogólne	1006

Rozdział XVI

Przepisy przejściowe i końcowe	1009
1. Uwagi ogólne	1009
2. Skutki wejścia w życie Konstytucji dla dalszego obowiązkiwania ustaw wcześniejszych	1009

Skorowidz	1017
------------------------	-------------